

Raport referencyjny do modułu/przedmiotu:

Prawne podstawy gospodarowania energią

Opracowali:
mgr Jolanta Skrago
mgr Andrzej Kowali

Katowice 2015

UNIWERSYTET ŚLĄSKI w Katowicach
ul. Bankowa 12, 40-007 Katowice
www.us.edu.pl

POLITECHNIKA ŚLĄSKA, Wydział Elektryczny
ul. Bolesława Krzywoustego 2, 44-100 Gliwice
www.elekt.polsl.pl

Wstęp

W nowoczesnym społeczeństwie prosumenckim niezwykle istotnym elementem jego zrównoważonego rozwoju jest świadomość prawna jego obywateli. Polskim systemem prawnym, w subiektywnym odbiorze społecznym, zaliczany jest do skomplikowanych, a akty prawne, nawet te powszechnie obowiązujące, nierzadko stwarzają trudności w poznaniu, zrozumieniu i przewidzeniu konsekwencji, jakie wywołują w stanie prawnym poszczególnych jednostek. Mimo zmian, idących w kierunku ułatwienia obywatelom udziału w życiu gospodarczym kraju, na które składają się: uproszczenia przy rejestracji działalności gospodarczej, poszerzenia praw konsumentów, w szczególności prawa do informacji, zwrotu towarów i odstąpienia od umowy, jak również prawo wyboru dostawców mediów, można zaobserwować niedosyt świadomości prawnej oraz ustrojowej, w zakresie prawa energetycznego. Składa się na to wiele przyczyn: brak zagadnień prawnych w programach edukacyjnym szkół średnich, niewielkie zainteresowanie mainstreamowych mediów tematyką społeczeństwa prosumenckiego, ale także szybko zmieniające się koncepcje, programy i założenia polityki energetycznej kraju i ciągłe poszukiwanie najlepszych rozwiązań, a co za tym idzie, zmiany materii prawnej tej gałęzi prawa.

Treść merytoryczna

Świadomość prawna członków społeczeństwa prosumenckiego powinna obejmować nie tylko znajomości tej tematyki w najwęższym zakresie, tj. konsumentów (obiorców końcowych) różnych form energii, ciepła i paliw, lecz także generalną wiedzę odnośnie funkcjonowania krajowej (a także w ograniczonym zakresie porównawczym unijnego i światowego) gospodarki energetycznej, perspektyw jej rozwoju, działania w sytuacjach zagrożeń (i metod reakcji oraz zapobiegania takim sytuacjom) oraz korzyści (także tych dotyczących bezpośrednio indywidualnego gospodarstwa domowego) związanych z wdrożeniem elementów gospodarki niskoemisyjnej.

Realizację powyższych celów można osiągnąć jedynie poprzez odpowiednie przedstawienie powyższych zagadnień, poddanie ich analizie krytycznej dzięki porównaniu z rozwiązaniami alternatywnymi oraz skłonienie do samodzielności w podejmowaniu decyzji i wyborów, co do zakresu wdrożenia poszczególnych elementów i nowatorskich rozwiązań.

Treść merytoryczna zajęć, prowadzonych w formie wykładów obejmować będzie następujące grupy zagadnień:

1. Podstawowe akty prawa oraz regulacje dotyczące energetyki.

W Polsce najwyższym aktem prawnym jest Konstytucja, regulująca społeczno-gospodarcze podstawy państwowości. Jednakże aktem rangi ustawowej najszerszej regulującym zagadnienia energetyczne jest ustawa „Prawo energetyczne” (Dz.U. Dz.U.2012.1059 ze zm.), a w szczególności przepisy definiujące podstawowe pojęcia oraz zasady funkcjonowania krajowego systemu energetycznego. Istotne, z punktu

- widzenia uczestnika studiów, jest również zrozumienie zasad kształtowania taryf dla odbiorów energii. W zakresie regulacji wspólnotowej, ważne jest zaznajomienie się uczestników z wybranymi przepisami dyrektyw Parlamentu Europejskiego w zakresach: wspólnych zasad rynku energii elektrycznej oraz bezpieczeństwa energii elektrycznej.
2. Podstawy prawne oraz formy działalności przedsiębiorstw energetycznych.
Podstawy tworzenia, ustroju oraz działania przedsiębiorstw energetycznych regulują odpowiednie przepisy ustawy „Prawo energetyczne”, ustawy „Prawo o swobodzie działalności gospodarczej” (Dz.U.2013.672 ze zm.) oraz ustawy „Kodeks cywilny” (Dz.U.2014.121 ze zm.). Materia ta obejmuje także operatorów: systemu przesyłowego, systemu dystrybucyjnego, systemu magazynowania, systemu skraplania gazu ziemnego oraz systemu połączonego.
 3. Bezpieczeństwo energetyczne kraju.
W tej tematyce, uregulowanej głównie art. 11 ustawy „Prawo energetyczne” warte jest zwrócenie uwagi na możliwe zdarzenia, które mogą zachwiać równowagą na rynku paliwowo-energetycznym, ograniczenia, które w wyniku tych sytuacji mogą zostać wprowadzone, skutki tych działań dla odbiorców oraz, przede wszystkim, na scenariusze zapobiegania negatywnym konsekwencjom ograniczeń w dostępie do źródeł paliw i energii.
 4. Polityka energetyczna kraju.
Dział ten obejmuje przedstawienie organów właściwych do prowadzenia polityki energetycznej kraju, zakresu ich działań oraz sfer pozostających poza regulacją oraz celów polityki energetycznej (art. 12-14 ustawy „Prawo energetyczne”). Omówione zostaną założenia dokumentu „Polityka energetyczna państwa do 2030 roku” (obwieszczenie Min.Gosp. z 21 grudnia 2009 roku), w szczególności w zakresie dywersyfikacji źródeł energii oraz odnawialnych źródeł energii.
 5. Wdrażanie gospodarki niskoemisyjnej.
Omówienie tego zagadnienia dotyczyć będzie, przede wszystkim założeń „Pakietu energetyczno-klimatycznego”, Europejskiego Systemu Handlu Emisjami. Przedstawione zostaną także najważniejsze „Założenia Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej” oraz możliwości, jakie daje wdrożenie modelu prosumenckiego w zakresie niskich emisji.
 6. Regulacja gospodarki paliwami i energią.
Centralnym organem administracji rządowej realizującym zadania z zakresu regulacji paliwami i energią jest Prezes Urzędu Regulacji Energetyki. Omówione zostaną jego kompetencje i zadania, jak również struktura i rola jego organu pomocniczego – Urzędu Regulacji Energetyki.
 7. Umowy zawierane na rynku energii i prawo do zmiany sprzedawcy.
W dziale tym zaprezentowane zostaną rodzaje umów zawieranych na rynku energetycznym (art. 5 i 5a ustawy – prawo energetyczne), jak również formy i sposoby ich zawierania (art. 66 – 72¹ Kodeksu cywilnego). Omówione zostaną czynności służące przygotowaniu i zawarciu umowy, w tym poruszona zostanie tematyka wzorców umownych i klauzul abuzywnych w umowach zawieranych z konsumentami.

Przedstawiona zostanie procedura zmiany sprzedawcy i rola odbiorcy paliw i energii w tym procesie.

8. Rozstrzyganie sporów na gruncie prawa energetycznego.

Dynamiczne procesy, które zachodzą w sektorze energetycznym mogą, co więcej powodują, powstanie nieporozumień i sporów. Czasami konflikt udaje się zażegnać samym stronom, jednakże zdarza się, że potrzebna jest pomoc, czy nawet ingerencja innego podmiotu - organu administracji publicznej, czy sądu powszechnego. W ramach tego działu omówione zostaną także sytuacje w których może dojść do wstrzymania dostaw paliw i energii (art. 6 b ustawy – Prawo energetyczne), a także tryb reklamacyjny (art. 6 c –i n. ustawy – Prawo energetyczne).

9. Koncesjonowanie działalności gospodarczej.

Ograniczenia swobody podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej należy traktować jako wyjątek od zasady. W zakresie podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w sektorze energetycznym będziemy mieli do czynienia z dwoma formami takich ograniczeń, a mianowicie z koncesją i z rejestrem działalności regulowanej. Koncesja stanowi swoistą zgodę organu administracji publicznej wyrażoną w formie decyzji administracyjnej na wykonywanie określonej działalności gospodarczej. Zakres działalności wymagającej koncesji zawarty jest w art. 32 ustawy – Prawo energetyczne, natomiast art. 33 tej ustawy zawiera przesłanki udzielenia koncesji, zarówno te pozytywne, które muszą być spełnione, aby móc uzyskać koncesję, jak i te negatywne, których zaistnienie zawsze spowoduje odmowę jej udzielenia.

10. Charakterystyka kar pieniężnych występujących w prawie energetycznym.

Kary pieniężne uregulowane zostały w rozdziale 7 ustawy – Prawo energetyczne oraz w rozdziale 9 ustawy o odnawialnych źródłach energii. Wymienione w tych przepisach zachowania (zarówno działania jak i zaniechania) zagrożone są karą pieniężną, nakładaną w formie indywidualnego aktu administracyjnego. Kara może być nałożona zarówno na podmiot jak i na kierownika przedsiębiorstwa energetycznego.

Opis uzyskanych kompetencji w ramach przedmiotu

Dzięki wiedzy przekazanej słuchaczowi studiów podczas zajęć z przedmiotu „Prawne podstawy gospodarowania energią” nabyte on umiejętność odnalezienia właściwych źródeł krajowego i unijnego prawa energetycznego oraz znajomość struktury organów nadzorujących i kontrolujących energetykę.

Ponadto student uzyska umiejętność zarówno świadomego wyboru operatora energetycznego, jak również analizy zapisów umowy o dostarczanie energii elektrycznej bądź ciepłej oraz wiedzę w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej w branży energetycznej (w tym przedsiębiorstwa energetycznego). Po zrealizowaniu przedmiotu student będzie wiedział na co zwracać uwagę przy zawieraniu umów na rynku energii i jak aktywnie wpływać na treść kształtowanego stosunku prawnego.

Udział w zajęciach pozwoli studentowi na poznanie rynku energetycznego i zasad obrotu energią (w tym koncesji, zezwoleń i innych ograniczeń funkcjonujących na rynku). Student zrozumie także założenia polityki energetycznej kraju, w szczególności bezpieczeństwa energetycznego i wdrażania polityki niskoemisyjnej.

W ramach prowadzonych zajęć student dowie się prowadzenie jakiej działalności wymaga uzyskania stosownej koncesji, a kiedy konieczny jest wpis do stosownego rejestru działalności regulowanej, a także co grozi za naruszenie norm prawa energetycznego.

Sluchacze podczas zajęć dowiedzą się gdzie i do kogo mogą zwrócić się o pomoc, czy też rozstrzygnięcie, w razie wystąpienia sporu. W trakcie studiów słuchacze poznają sytuacje w których dostawcy paliw i energii mogą wstrzymać się z dostawami tych nośników i co w takiej sytuacji zrobić można.

Wybrane przepisy poniższych aktów prawnych:

1. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne,
2. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. Efektywność energetyczna,
3. ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny,
4. ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii,
5. „Polityka energetyczna państwa do 2030 roku” - obwieszczenie Min.Gosp. z 21 grudnia 2009 roku, ogłoszone w „Monitorze Polskim” nr 2 poz. 11 z 14 stycznia 2010 roku,
6. rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz.U. 2011 nr 189 poz. 1126 ze zm.),
7. rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 października 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło (Dz.U. 2006 nr 193 poz. 1423).

Orzecznictwo:

1. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2008 r., sygn. akt III SK 33/07,
2. postanowienie Sądu Antymonopolowego (obecnie Sadu Ochrony Konkurencji i Konsumentów) z dnia 12 maja 1999 r., sygn. akt XVII Ame 19/99,
3. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2011 r., sygn. akt III SK 10/11,
4. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 maja 2012 r. sygn. akt VI ACa 1510/11,
5. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2011 r., sygn. akt III SK 42/10,
6. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2004 r., sygn. akt III SK 56/04,
7. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 24 maja 2000 r., sygn. akt XVII Ame 23/00,
8. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 24 stycznia 2013 r., sygn. akt III,
9. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2014 r. III SK 13/14.

Literatura:

1. Szafrąński „Prawo energetyczne. Wartości i instrumenty ich realizacji”, wyd. 1, C.H. Beck, 2014,
2. M. Czarnecka et. al. „Konsument na rynku energii elektrycznej”, wyd.1, C.H. Beck, 2014,
3. J. Popczyk „Energetyka prosumecka”, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, 2014,
4. M. Rudnicki, K. Sobieraj „Nowe prawo energetyczne”, wyd. 2, KUL, 2013.

Literatura uzupełniająca:

1. Mirosław Pawełczyk (red.) „Prawo energetyczne, komentarz” Polskie Wydawnictwo Prawnicze IURIS, 2012,
2. M. Czarniecka, T. Ogłódek, *Prawo energetyczne komentarz*, Oficyna wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Katowice 2007,
3. „Polityka energetyczna Polski”, dokument Ministerstwa Gospodarki w formie załącznika do obwieszczenia z dnia 21 grudnia 2009,
4. E. Łętowska „Prawo umów konsumenckich”, C.H. BECK, 2002.